

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เอกสารสืบเนื่องจากการประชุม
(Proceedings)

การประชุมวิชาการ

ครุศาสตร์วิชาการ

ครั้งที่ 12

" การศึกษาฐานสมรรถนะในยุค
New Normal "

การศึกษา

2

25-26 ธันวาคม 2564

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เอกสารสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings)

การประชุมวิชาการครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12
“ การศึกษาฐานสมรรถนะในยุค New Normal ”

จัดโดย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ปรัชญา

ท้องถิ่นพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยครูดีมีคุณภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ
ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ
สำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี: พหุเทศะกรณีศึกษา
Guideline of Choice-based Art Education to Promote Creative Art for Children
Aged 9-12 Years Old: Multi-site Muti-cased Study

สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล*

Supapun Wongsaksirikul*

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education Chulalongkorn University

โสมฉาย บุญญานันต์

Soamshine boonyananta

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และมุ่งเน้นในลักษณะของการวิจัยแบบพหุเทศะกรณีศึกษา (Multi-Site Multi-case Research) ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียน หรือชั้นเรียนที่มีชื่อเสียงในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก จำนวน 3 แห่งการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 2)ด้านเนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 3)ด้านการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 4) ด้านการประเมินการสร้างสรรคตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก; การสร้างสรรคศิลปะ; พหุเทศะกรณีศึกษา

Abstract

The title “Guideline of Choice-based Art activities to Promote Creative Art for Children Aged 9-12 Years Old: Multi-site Muti-cased Study” The objective of these Study the model of choice-based art activities to promote creative art for children aged 9-12 years old. It was conducted by using a qualitative research methodology and multiple case study method. The research sample is best practice school or classroom of choice-based art

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

activities in 3 schools. The data were collected by reviewing related documents, structure interview and observation. Data analyzed by the method of content analysis.

The result showed guideline of choice-based art activities to promote creative art for children aged 9-12 years old comprises 4 aspects, 1) Concepts and principles of choice-based art activities 2) Content of choice-based art activities 3) Learning of choice-based art activities 4) Creative art measurement based on choice-based art activities.

Keywords: Choice-based art education, Creative art, Multi-Site Multi-case study

บทนำ

ในปัจจุบันการมุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาควรได้รับการพัฒนาอย่างมาก โดยหนึ่งในแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์คือการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน จากการบอกเล่าโดยครู มาเป็นกระบวนการออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น วิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การศึกษาจึงถือว่ามีสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นว่าเยาวชนจะต้องมีทักษะที่ผสมผสานองค์ความรู้เฉพาะด้าน ความชำนาญการ และความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายไปที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสั่งสมประสบการณ์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะการเรียนรู้ความคิด และมีทักษะชีวิต โดยจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ที่กว้างและลึกในหลากหลายเรื่อง โดยให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างแบบประเมินด้วย และให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่จะทดสอบไปศึกษา พิเคราะห์และตอบมาอย่างรอบคอบให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง สมเหตุสมผลมากที่สุด ซึ่งจะเป็นการแสดงศักยภาพที่แท้จริงของเขาออกมา รวมทั้งผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริงได้

กิจกรรมศิลปะส่งเสริมการสร้างสรรคได้อย่างไร การจัดกิจกรรมศิลปะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการรวบรวมความคิด จินตนาการ ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์แสดงออกมาผ่านสื่อทางศิลปะเป็นผลงานที่มีกระบวนการสร้างสรรค์ กล่าวคือคือการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ในทางศิลปะ ถ่ายทอดผ่านเทคนิคต่าง ๆ ในทางทัศนศิลป์ จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ คือรูปแบบใหม่มีลักษณะเฉพาะตัวมีลักษณะเป็นงานต้นแบบไม่ซ้ำใคร

ในบริบทศิลปศึกษาร่วมสมัย ได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษา และปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ลึก รู้จริงในสาระศิลปะ อาทิเช่น การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาบนฐานทางเลือก(Choice-based Art Education) ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างทางเลือกให้กับผู้เรียน นับถือผู้เรียนเสมือนศิลปิน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการตอบสนองความคิดของตนเองและความสนใจผ่านการทำงานศิลปะอย่างอิสระ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นเจ้าของกระบวนการ และกำหนดทิศทางผลงานของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

ตนเองเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และทำให้เข้าใจความหมายในขั้นตอนการสร้างงานศิลปะ (Douglas K., 2012) และผู้เรียนจะเรียนอย่างมีความหมาย เรียนรู้กระบวนการของการทดลองปฏิบัติ มีความมั่นใจในความคิดเห็นของตนเอง มีอิสระในการเลือกสื่อและทดลองตามรูปแบบของตนเอง เป็นวิธีการที่พัฒนาทักษะได้อย่างดีเยี่ยม (Brown University, 2008)

ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและกระบวนการคิดของผู้เรียน การพัฒนาเด็กในปัจจุบันต้องเน้นการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีการในการหาข้อมูลแทนการรอรับข้อมูลอย่างเดียว ซึ่งเด็กในวัยเรียน 6-12 ปี มีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ได้แก่ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความคิดรวบยอดได้ดีมีสมาธิดีฟังและจับใจ ความได้ดีเป็นคนช่างสงสัย ช่างคิด มีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นในการเรียน รู้วิธีค้นหาข้อมูล จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง อีกทั้งพัฒนาการทางศิลปะพบว่า เด็กในวัย 9-12 ปีจะมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ ชอบการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการใช้ทักษะสร้างสรรค์ผลงาน สามารถค้นพบวิธีต่างๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีพัฒนาการทางการออกแบบได้ดี มีทักษะในการออกแบบที่เป็นตัวเอง มีการแสดงออกอย่างอิสระ ครูจึงควรเสริมให้เด็กวัยนี้ได้ใช้จินตนาการในการสืบเสาะ สร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ จากการศึกษาของ Gardner และ Winner (1982) เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ ที่เรียกว่า เส้นโค้งตัวของพัฒนาการศิลปะ (U - curve of Graphic Development) พบว่า เด็กในวัย 5 ขวบจะมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการสูง และจะมีแนวโน้มลดลงมาเรื่อยๆ ตามลำดับอายุ จนอายุ 8 ขวบ จะเริ่มคงที่ จนกระทั่งอายุ 11 ปี หากไม่มีแรงกระตุ้นใดๆ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ก็จะคงที่เหมือนคนปกติธรรมดาทั่วไป ดังนั้นเด็กในวัยนี้ควรมีช่วงเวลาความสนุกที่เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบพหุเทศกรณี (Multi-site Multi-case) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและวางแผนการดำเนินงานตลอดจนกำหนดวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้อง ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บข้อมูลในลำดับขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาเอกสารเพื่อสังเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้ในเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1)แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 2)แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะ นำมาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็น และสังเคราะห์ข้อมูล นำมาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการวิจัย ประกอบด้วย การสังเกตการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยผ่านการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำผลจากการตรวจสอบมาปรับปรุง และนำเครื่องมือส่งให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พิจารณา และนำผลการพิจารณาไปปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้ง

ระยะที่ 2 การทำกรณีศึกษาแบบพหุเทศะกรณี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้จะทำการศึกษาข้อมูล โดยการเลือกเจาะจง (Purposive) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาที่จะนำมาใช้ในการทำกรณีศึกษาแบบพหุเทศะกรณี (Multi-site Multi-case Research) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ ที่จัดการเรียนการสอนในบริบทประเทศไทย จำนวน 3 แห่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียน/ ชั้นเรียน หรือกลุ่มการจัดการเรียนการสอนศิลปะในบริบทนอกชั้นเรียนปกติ ที่มีชื่อเสียงในการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ 2) จัดการเรียนการสอนมาอย่างน้อย 5 ปี โดยใช้วิธีการสังเกตเชิงลึก สัมภาษณ์ผู้สอน สัมภาษณ์ผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์ผลงานศิลปะที่เป็นผลผลิตจากการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผสมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการทำกรณีศึกษามาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็น และสังเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ วิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และการวิเคราะห์แบบอุปนัย สร้างข้อสรุปจากข้อมูล โดยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นบทต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยจะได้สรุปดังวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี มีองค์ประกอบและสาระสำคัญ 4 ด้าน คือ 1.ด้านแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 2. ด้านเนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรม 3.ด้านการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 4. ด้านการประเมินการสร้างสรรค์ตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

ด้านแนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือก (Choice-based Art Education) พบว่า 1) ผู้เรียนเปรียบเสมือนศิลปิน เน้นให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่แท้จริงสำหรับการตอบสนองต่อความคิดของตนเอง แนวคิดนี้สนับสนุนการเรียนรู้หลายรูปแบบและความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนสภาพแวดล้อมทางการเรียนสร้างโอกาสในการการเรียนรู้และทำให้เข้าใจความหมายในขั้นตอนการทำศิลปะ ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือกใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนผู้เรียน (Douglas, 2012) ผู้เรียนผู้ควบคุมหัวข้อ, สื่อวัสดุ โดยศิลปะถูกสร้างสรรค์จากประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนซึ่งครุหาหัวข้อที่น่าสนใจให้กับนักเรียน “วัตถุประสงค์ คือ สร้างจุดแข็งของผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการเสริมแรงจากความชอบ ความถนัด รวมถึงการเพิ่มทักษะให้เข้มข้น ใช้กระบวนการของศิลปิน ที่เป็นการทำซ้ำๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญ” (ครูผู้สอนคนที่ 2,14 ตุลาคม 2564) 2) การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2.1 ด้านผู้สอน มีการเรียนการสอนแบบทางตรงและทางอ้อม, การสาธิตและการโต้ตอบ, กลุ่มขนาดเล็ก และตัวต่อตัว ผู้เรียนถูกสนับสนุนอย่างอิสระ โดยครูเป็นผู้สาธิต, เป็นแบบอย่าง, เป็นผู้อำนวยความสะดวก, ผู้แนะนำและผู้จัดเตรียมเนื้อหา “ผู้สอนมีหน้าที่ให้คำปรึกษา

ให้อิสระเด็กได้สำรวจตัวเอง ค้นพบความชอบ การจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับขั้นตอนการเรียนรู้ ข้อจำกัดของเวลา และกระบวนการของการทำงานของแต่ละคนที่ ทำงานเสร็จไม่พร้อมกัน ให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อให้อิสระกับผู้เรียนกระบวนการทำงานจึงจำเป็นต้องใช้เวลา โดยแตกต่างจากชั้นเรียนศิลปะปกติที่อาจจะแบ่งการทำงานเป็นรายครั้งแล้วทำเป็นชิ้น” (ครูผู้สอนคนที่ 2,14 ตุลาคม 2564) 2.2 ด้านผู้เรียนผู้เรียนวางแผน, ปฏิบัติงาน, แนะนำเพื่อน, สนุกกับกระบวนการเรียนรู้ และนำมาแบ่งปันในชั้นเรียน ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการที่ค้นพบและยังเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2.3 ด้านแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลงานตนเอง จากเอกสาร, หนังสือ, เว็บไซต์ และสื่อวัสดุที่หลากหลาย “แหล่งเรียนรู้จากห้องทำงานของศิลปิน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์ตรง และการสังเกต และนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง”(ครูผู้สอนคนที่ 3,12 พฤศจิกายน 2564) 3) ห้องเรียน เป็นห้องเรียนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะอย่างแท้จริง ความรู้ถ่ายทอดจากผู้สอนสู่ผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนอยู่กับความคิดและความสนใจในสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก (Douglas, 2012) โดยมีองค์ประกอบ 3.1 โครงสร้างเวลา .ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความคิดรวบยอดในทุกๆ สัปดาห์ หรือปฏิบัติงานชิ้นเดียวแบบต่อเนื่อง 3.2 การจัดเตรียมพื้นที่ สามารถจัดเตรียมพื้นที่ในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อแหล่งเรียนรู้, สื่อการสอน, สร้างความสะดวกสบาย และอิสระในการทำงานสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนได้ 3.3 การจัดการสื่อวัสดุ สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงและรู้ความต้องการของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ โดยการเลือกสื่อวัสดุเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการของศิลปิน 3.4 การจัดเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอนหมายถึงรวมถึงวัสดุและแหล่งเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนทำงานอย่างต่อเนื่องในสิ่งที่ตนเลือก ขณะเดียวกันผู้สอนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้หลายทาง 4)การประเมินผล มุ่งเน้นการวัดผลที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) แบบสอบถาม การประเมินตนเอง และการประเมินกลุ่ม เป็นต้น

2. ด้านเนื้อหาและสาระสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

ด้านเนื้อหาและสาระสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ผลวิจัยพบว่า 1) เน้นพัฒนาการของผู้เรียน พัฒนาการทางศิลปะของผู้เรียน 2) หัวข้อของกิจกรรมเป็นปลายเปิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์และเลือกใช้เทคนิค และวัสดุได้ตามความสนใจ “มุ่งเน้นการส่งเสริมจินตนาการให้กับผู้เรียนโดยเกิดจากการกำหนดหัวข้อในการทำงานที่เปิดกว้าง เช่น หัวข้อที่ใช้คำว่ามหัศจรรย์ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างสรรค์และต่อยอดผลงานได้ตามความแตกต่างของแต่ละคน” (ครูผู้สอนคนที่ 2,14 ตุลาคม 2564) “เน้นการกำหนดหัวข้อทำให้กิจกรรมเป็นปลายเปิด เป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะที่ต้องการจะเกิดขึ้นในการเรียนการสอน ทั้งทักษะปฏิบัติและ ทักษะสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างกิจกรรม และความเหมาะสมของช่วงวัย และใช้ความสามารถในของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่” (ครูผู้สอนคนที่ 1,12 ตุลาคม 2564) 3) สนับสนุนความเฉพาะตัวของแต่ละคน 4) ฐานกิจกรรม (Center) ประกอบไปด้วย เครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ทางศิลปะ รวมถึงแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนยกตัวอย่างเช่น ฐานกิจกรรมวาดเส้น (Painting Center) ซึ่งจะมี สีชนิดต่างๆ งานผสมสี พู่กัน ผ้ากันเปื้อน แก้วใส่น้ำ และกระดาษขนาดต่างๆ รวมถึงในฐานกิจกรรมจะมีป้ายนิเทศความรู้ เกี่ยวกับบวงจรสี สำเนาภาพวาดของศิลปินต่างๆ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง และข้อแนะนำในการใช้เทคนิคต่างๆ การเปิดฐานกิจกรรม (Grand Opening) คือการที่ให้ผู้เรียนมารวมตัวกันตอนต้นคาบเรียนที่ฐานกิจกรรมเปิดใหม่ โดยผู้สอนจะอธิบายถึงสิ่งต่างๆที่จะพบในฐานกิจกรรม วิธีการใช้และทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ (Hathaway, 2013) ห้องเรียนศิลปะบนฐานทางเลือกจึงมีข้อดีในการ

ส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานจากจุดแข็งของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่พวกเขาเป็นผู้เลือก เรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์งานของศิลปิน เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และมีความรับผิดชอบในการดูแลวัสดุ อุปกรณ์ในฐานะกิจกรรม (Douglas, 2012) สร้างมิติที่หลากหลายให้กับกิจกรรม เพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมศิลปะออกแบบตัวละคร อาจใช้เกมส์ เข้ามามีบทบาทเพิ่มเติมในการเลือกมากขึ้น สุ่มเลือกลักษณะตัวละคร เป็นต้น (ครูผู้สอนคนที่ 1,12 ตุลาคม 2564)

3.ด้านการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

การจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือกประกอบด้วย 4 ขั้นตอนในการเรียนการสอนและพฤติกรรมที่ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก

กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก	พฤติกรรม
1.ขั้นสาธิต (Demonstration)	ตั้งคำถามกระตุ้นกระบวนการคิด เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและถามคำถาม สาธิตเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์
2.ขั้นสตูดิโอ (Studio Time)	วางแผน ร่างแบบจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม เลือกวัสดุ อุปกรณ์สร้างสรรค์ผลงาน ตั้งชื่อผลงาน ลงมือปฏิบัติงานจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงาน ค้นพบเทคนิควิธีการใหม่ๆ
3.ขั้นคลีนอัพ (Cleanup)	ทำความสะอาดอุปกรณ์ เก็บอุปกรณ์เข้าที่เดิม
4.ขั้นวัดผล (Assessment)	ระบุปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบ นำเสนอเทคนิคและวิธีการใหม่ๆที่ค้นพบ ร่วมกันประเมินผลงาน/วิจารณ์ผลงานเชิงบวก

ที่มา: Douglas & Jaquith, 2009

การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือก ไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมถูกนำไปใช้ในหลายประเทศ จะขอยกตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา นำการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือกในห้องเรียนร่วม เพื่อสนับสนุนความต้องการของนักเรียนในห้องเรียนร่วม และสร้างทักษะความมั่นใจ การสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน โดยมีรูปแบบกิจกรรมจัดเป็นมุมฐานต่างๆ ประกอบด้วย 1) ฐานกิจกรรมวาดเส้น (Drawing Center) 2) ฐานกิจกรรมระบายสี (Painting Center) 3) ฐานกิจกรรมประติมากรรม (Sculpture Center) 4) ฐานกิจกรรมภาพพิมพ์ (Print

making Center) และมีทางเลือกเกี่ยวกับสื่อ ตัวอย่างผลงานศิลปิน และวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน

ภาพที่ 1 ตัวอย่างฐานกิจกรรม
ที่มา: Samantha Varian (2016)

4. ด้านการประเมินการสร้างสรรคตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

การสร้างสรรคศิลปะ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ต้องอาศัยทักษะความคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นความคิดหลากหลายประเภทเป็นการดึงข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ หรือเป็นการคิดริเริ่มในมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม มีการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ในทางศิลปะ ถ่ายทอดผ่านเทคนิคและทักษะทางศิลปะ (คณศ ศิลลัตย์, 2556) สร้างเสริมความสามารถในการนำเสนอสาระสำคัญไปประยุกต์ใช้ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญที่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรมีเนื่องจากจะเป็นรากฐานที่สำคัญอันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในอนาคต ศิลปะ ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในแทบทุกด้านแต่ศิลปะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากศาสตร์อื่น ๆ คือเรื่องของการรับรู้ การสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานตลอดจนถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่มีคุณค่าและมีความแปลกใหม่ กระบวนการของการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นกระบวนการทางความคิดที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์ การประเมินการสร้างสรรคศิลปะตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก พบว่า การสร้างสรรค์ศิลปะ เป็นกระบวนการสร้างผลผลิตทางศิลปะที่ต้องอาศัยทักษะที่หลากหลาย จากการศึกษาเกณฑ์การประเมินผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยนำแนวคิดในการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์จากผลงานของ Epstein และคณะ (2008) และ Besemer และ Trefinger (1981) และ Young (1985) ที่ให้ความสำคัญกับความริเริ่มความแปลกใหม่ การแก้ปัญหา รวมทั้งความท้าทายในการทำงาน เพื่อจัดการกับความกลัวและความกังวล และคุณค่าของผลงานที่สร้างขึ้นร่วมกับเกณฑ์การประเมินผลงานทางศิลปะของ Imphy (2013) กานต์ธีรา หิรัญยะมาน (2552) และ อศวิณ ศิลปะเมธากุล (2550) ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินผลงานศิลปะของเตี้ยในช่วงวัย 9-12 ปี โดยมีหลักในการประเมินผลงานที่สอดคล้องกันคือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การจัดเก็บความคิดใหม่เพื่อสามารถนำมาใช้ได้ในเวลาที่ต้องการ ทักษะในการทำงาน ความสมบูรณ์ การแสดงออก การใช้ประโยชน์ และคุณค่า เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลงานข้างต้น และนำแนวคิดมาพัฒนาแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ที่เป็นทักษะที่สามารถวัดได้ ซึ่งองค์ประกอบของการประเมินผลงานนั้นมีแนวทางเดียวกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อวัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

ความสามารถของนักเรียนในด้านการคิดโดยเน้นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการปฏิบัติงานศิลปะ โดยมีการปรับให้เข้ากับบริบทการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือก โดยจัดลำดับองค์ประกอบของเกณฑ์การประเมินผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถในการนำเสนอแนวคิดและสื่อความหมายในแง่มุมที่แปลกใหม่มีการดัดแปลงและประยุกต์ให้แตกต่างจากรูปแบบเดิมที่คุ้นเคยรวมทั้งการแสดงออกถึงรายละเอียดที่สนับสนุนและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับแนวคิด แสดงออกถึงการตัดสินใจเลือกวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีการจัดบันทึก และร่างแบบอย่างเป็นระบบ รวมถึงสามารถประเมินผลอย่างสมเหตุสมผล 2) ทักษะทางศิลปะ หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานได้ตรงกับแผนงาน หรือแบบร่างที่กำหนดได้ครบถ้วนสมบูรณ์ และความสามารถในการใช้ทัศนธาตุ (เส้น จุด รูปร่าง รูปทรง สี น้ำหนักอ่อน-แก่ และพื้นที่ว่าง มาสร้างสรรค์ด้วยวิธีการต่างๆ 3) การแสดงออกลักษณะรูปแบบ เนื้อหา หมายถึง ความสามารถในการสื่อความหมายของผลงาน ตามแนวความคิดของผู้เรียนที่เลือกตามความสนใจ และความถนัด 4) การแสวงหาและนำมาประยุกต์ใช้ หมายถึง การผลิตผลงานโดยมีการเลือกใช้สื่อ วัสดุ และการค้นคว้าแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะที่หลากหลาย และมีการแก้ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากการทดลองเทคนิควิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย 5) ความสมบูรณ์ของผลงาน เป็นการฝึกความรอบคอบการเก็บรายละเอียดในการทำงานการวางแผนการทำงานและเสร็จสมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนด

อาจกล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์ศิลปะ ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก ประกอบไปด้วย 1) ทักษะการคิดขั้นสูงในการสร้างสรรค์ คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นความสามารถคิดแปลกใหม่อาจจะเกิดจากการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ ที่ผู้เรียนพิจารณาความถนัดและความสนใจของตนเอง จากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ และมีแนวทางเลือกที่หลากหลายอย่างรอบคอบเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการสร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจได้อย่างเหมาะสม โดยมีการจัดบันทึก และร่างแบบอย่างเป็นระบบ รวมถึงสามารถประเมินผลอย่างสมเหตุสมผล และ 2) ทักษะปฏิบัติทางทัศนศิลป์ เป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้รับรู้มาทำให้เกิดผลงานหรือแนวคิดใหม่ทางศิลปะ ที่ไม่ซ้ำแบบใครและมีความแปลกใหม่ “ทั้งทักษะปฏิบัติ และทักษะสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างกิจกรรม” (ครูผู้สอนคนที่ 1,12 ตุลาคม 2564) โดยพิจารณาจากทางเลือกที่หลากหลาย ได้แก่ รูปแบบ เทคนิค และการใช้วัสดุที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อันเกิดจากการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือกกับการสร้างสรรค์ศิลปะ ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ
ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาบนฐานทางเลือกกับการสร้างสรรค์ศิลปะ

		การสร้างสรรค์ศิลปะ					
กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาบนฐานทางเลือก	พฤติกรรม	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์ความรู้	การแสดงออกถึงลักษณะรูปแบบ เนื้อหา	การแสวงหา และนำมาประยุกต์ใช้	ความสมบูรณ์ของผลงาน
		1. ชั้นสาธิต (Demonstration)	ตั้งคำถามกระตุ้นกระบวนการคิด	/	/		
	เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและถามคำถาม		/	/			
	สาธิตเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์	/		/		/	
2. ชั้นสตูดิโอ (Studio Time)	วางแผน ร่างแบบจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม	/	/	/	/	/	
	เลือกวัสดุ อุปกรณ์สร้างสรรค์ผลงาน ตั้งชื่อผลงาน		/	/		/	
	ลงมือปฏิบัติงานจริง	/			/	/	/
	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงาน	/	/			/	
	ค้นพบเทคนิควิธีการใหม่ๆ	/		/		/	
3. ชั้นคลีนอัพ (Cleanup)	ทำความสะอาดอุปกรณ์เก็บอุปกรณ์เข้าที่เดิม						
4. ชั้นวัดผล (Assessment)	ระบุปัญหาและหาแนวทางแก้ไข	/	/	/			
	ปัญหาที่พบ						
	นำเสนอเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ที่ค้นพบ	/			/		
4. ชั้นวัดผล (Assessment)	ร่วมกันประเมินผลงาน/วิจารณ์ผลงานเชิงบวก		/	/	/	/	

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

ผลการวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปีที่ได้จากการศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสารหนังสือบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษารณีศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะซึ่งรูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี แบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ แนวคิดและหลักการจัดการกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก การจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก และการประเมินการสร้างสรรคตามแนวคิดการจัดการกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกโดยผู้วิจัยรวบรวม และนำเสนอข้อมูลเป็นอินโฟกราฟิกส์ (Infographics) ดังนี้

Figure 1 อินโฟกราฟิกส์ (Infographics) เรื่อง รูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี (ผู้วิจัย,2564)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปีจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาแนวทางการวางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกจากกรณีศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้างต้นผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี มีแนวคิดและหลักการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติและค้นพบเทคนิค หรือผลผลิตใหม่ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแผนการศึกษาชาติที่เสนอกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลที่มีเครื่องมือในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีความสามารถในการสกัดและคัดกรองข้อมูลที่ควรเรียนรู้ โดยองค์ประกอบในด้านเนื้อหาของกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาการสร้างสรรคศิลปะสำหรับผู้เรียนที่เน้นการเปิดกว้าง ใช้จินตนาการ และ ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นเนื้อหาสาระศิลปะตามความสนใจ และ ทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อไปสู่การสร้างสรรคศิลปะของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นเจ้าของกระบวนการ และกำหนดทิศทาง ผลงานของตนเองเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และทำให้เข้าใจความหมายในขั้นตอนการสร้างงานศิลปะ (Douglas K., 2012) ผู้เรียนจะเรียนอย่างมีความหมาย เรียนรู้กระบวนการของการทดลองปฏิบัติ มีความมั่นใจในความคิดเห็นของตนเอง มีอิสระในการเลือกสื่อและทดลองตามรูปแบบของตนเอง เป็นวิธีการที่พัฒนาทักษะได้อย่างดีเยี่ยม (Brown University, 2008) การสร้างผลงาน ที่เป็นอัตลักษณ์แห่งตัวตน (Individual Characteristic) ที่กล่าวถึงการสร้างสรรคผลงาน มาจากความชอบ ความถนัด รสนิยมโดยในผลงานศิลปะหนึ่งชิ้น ต้องจำแนก ระหว่างการสร้างสรรคกับงานศิลปะ ที่มีทั้งความเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนและรูปแบบหรือสไตล์ของศิลปินแต่ละคนสร้างมาจากแนวความคิด หรือตัวตนของตัวเองกับบริบทและประสบการณ์ทำให้กระบวนการในการสร้างสรรคผลงาน (สิริชัย ดีเลิศ, 2556) โดยการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก เน้นการจัดสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Directed Education) เชื่อในศักยภาพตามธรรมชาติของเด็ก ความสนใจใคร่รู้สิ่งรอบข้าง แล้วหาทางเรียนรู้จากทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เชื่อว่าความเก่งกาจของผู้เรียนมาจากตัวของผู้เรียนเอง ส่งเสริม ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อม ที่ช่วยให้สัญชาตญาณการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gray, 2017) ซึ่งการสร้างสรรคศิลปะสามารถวัดได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน และมีวัตถุประสงค์เพื่อ วัดความสามารถของนักเรียนในด้านการคิด โดยเน้นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ และทักษะ ในการปฏิบัติงานศิลปะ ในบริบทการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือก ที่เป็นเป็นความสามารถ คิดแปลกใหม่อาจจะเกิดจากการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ ที่ผู้เรียนพิจารณา ความถนัดและความสนใจของตนเอง จากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ และมีแนวทางเลือก ที่หลากหลายอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการสร้างสรรคผลงานตามความสนใจได้อย่างเหมาะสม และเป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้รับรู้มาทำให้เกิดผลงานหรือแนวคิดใหม่ทางศิลปะ ที่ไม่ซ้ำแบบใครและมีความแปลกใหม่ โดยพิจารณาจากทางเลือกที่หลากหลาย ได้แก่ รูปแบบ เทคนิค และการใช้วัสดุที่หลากหลายในการสร้างสรรคผลงานศิลปะ สอดคล้องกับ คณศ ศิลสัตย์ (2556) ได้ให้ความหมายการสร้างสรรค คือการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ในทางศิลปะสามารถกระทำโดยการ

นำวิธีจัดรูปแบบองค์ประกอบศิลปะ และ กนต์ธีรา หิรัญยะมาน (2552) อธิบายว่า การประเมินผลงานศิลปะภาคปฏิบัติ เป็นการวัดความสามารถของบุคคล ในด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ในการลงมือกระทำต่อผลงาน ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งพิจารณาจากคุณภาพของผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงผลของการฝึกฝนการรับรู้ทางศิลปะ และสอดคล้องกับทักษะในโลกอนาคตและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องศิลปะในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเอกสารที่ค้นพบส่วนใหญ่เป็นการอ้างอิงการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกที่จัดในบริบทต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนศิลปะในประเทศไทย ยังคงเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด รวมถึงการเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาที่จัดการเรียนรู้ศิลปะในบริบทนอกระบบเป็นหลัก ทำให้ข้อสรุปอาจไม่สอดคล้องกับสภาพห้องเรียนในชั้นเรียนปกติในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการวางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี จากกรณีศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยอิงตามจุดประสงค์งานวิจัยที่เน้นการสร้างสรรคศิลปะ แต่หากมีการศึกษาในทักษะด้านอื่นๆ อาจทำให้ได้ข้อค้นพบและแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ โครงการทุนวิจัยมหา ปิงบประมาณ 2564 และข้อมูลจากโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี

References

กนต์ธีรา หิรัญยะมาน. (2552). การสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาการรับรู้ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.
กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
คณศ ศิลสัตย์. (2556). การสร้างสรรค์ทางศิลปะ. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: <https://arit.rmutsv.ac.th/en/blogs/55-การสร้างสรรคทางศิลปะ-247>
วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”. สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60ปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. หน้า 271-276.
อัศวิน ศิลปะเมธากุล. (2550). การประเมินศิลปะเด็ก. วารสารวิทยบริการ, 18(2), 7.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การประชุมครุศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 12

การศึกษานานสมรรถนะ
ในยุค New Normal

25-26 ธันวาคม 2564

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D., R. E. (2001). A taxonomy for learning, teaching assessing: A revision of Bloom 's Taxonomy of educational objectives. New York: Longman.
- Bates, J.K.(2000). Becoming an art teacher. USA: Wadsworth/Thomson Learning
- Besemer, S., & Treffinger, D, J. (1981), Analysis of creative products: review and synthesis. Journal of Creative Behavior, 15, 21.
- Bloom, B. S. (1961), Taxonomy of educational objectives. New York: David Mckey Company.
- Brown University. (2008). *Teaching for Artistic Behavior: Choice-Based Art*. The Education Alliance.
- Douglas, K. (2012). *Visit to a Choice-based Art Classroom*. *Arts and activities*, 131(1),11.
- Douglas, K., & Jaquith, D., (2009). *Engaging learners through artmaking: Choice-based art education in the classroom*. New York, NY: Teachers College Press.
- Gardner, H. and Winner, E. (1982). *U-Shaped Behavioral Growth. First intimations of artistry*. In S. Strauss (ed.), New York: Academic Press.
- Gray. P. (2017). *Self-Directed Education-Unschooling and Democratic Schooling*. Oxford Research Encyclopedia of Education.
- Imply. (2013). Van Gogh Rubric & Essay. <http://artroom104.blogspot.com/2013/01/van-gogh-rubric-essay-more-common-core.html>
- Sands, I. (2016). *High school TABology*. *School Arts*, 14(2), 14, 56. Retrieved from School Arts Digital Website: <http://www.schoolartsdigital.com/i/635862-march-2016/18>
- Young, J. G. (1985). *What is creativity?* Journal of Creative Behavior(19), 11.